

Ivan Štarha: *Moravský zemský archiv v Brně 1839-1989.* Dějiny ústavu. Věnováno 165 výročí založení archivu. MZA Brno 2003, 205 s.

4. Archiv v letech první republiky a za okupace (1918-1945) (str. 64 - 76)

Bohumil Navrátil (21. 2. 1870 Vyškov, - 2.7.1936 Brno-Řečkovice)

Studium:

1881-1888 Slovanské gymnázium v Brně, 1888/1889 gymnázium Truhlářská ulice v Praze

KU – 1889-1892 práva, pak FF; 1892-1896, 17. 7. 1896 PhDr., žák Golla a Emlera, asistent Historického semináře

1896-1897 Stáže Berlín, Bonn, 1898-1900 UNI knihovna Praha - úředník

1900 – **prozatímní archivní koncipista MZA**, 1908 zemský archivář, archivní rad Vídeň, od 1913 archivní konzervátor

Katalogizace knihovny MZA 1900-1906

Redaktor Časopis Matice moravské

Člen Královské české společnosti nauk – od 1913

Člen České akademie věd a umění – od 1914

Dlouholetý člen a předseda (od 1918) Matice moravské

Stálá komise pro stanovení úředních názvů míst v Čsl R – od 1919

1918-1935 správce archivu A zemského hlavního města Brna, oddělení Archivu města a muzea

9. 8. 1920 odchází na FF MU – jmenování řádným profesorem všeobecných dějin, (1920-1936)

1926-1927 rektor

Publikační činnost: od raného novověku po rekatolizaci

Listy Palackého Bočkovi. ČMM 25, 1901, 97-132

Biskupství olomoucké 1576-1579 a volba Stanislava Pavlovského. Praha 1909

Jesuité olomoučtí za protireformace. Akty a listiny z let 1558-1619. Brno 1916

Adolf Ludvík Krejčík 14. 6. 1877 Dobrovice okr. Mladá Boleslav - 4. 1. 1958 Praha

1895-1897 FF UK Praha, historie žák Jaroslava Golla

1897-1899 Institut IÖG Wien

1899-1900 Instituto austriaco di studi storici Řím

1901-1909 Schwarzenberský archiv Třeboň – Český Krumlov

1909-1919 adjunkt MZA Brno

1914-1918 aktivní účast ve vojenské službě 1. svět války

1919-1936 Československý státní archiv zemědělský, od 1920 ředitel

1925-1931 Ústřední slovanská zemědělská knihovna Praha vedoucí

1930 Královská česká společnost nauk

Organizátor zemědělského archivnictví – zakladatel Československého státního archivu zemědělského

Publikační činnost archivní, ediční a historická

Literatura:

K organizaci archivnictví v Čsl republice. Venkov č 29, 1921

Beiträge zum Verzeichnis der Archive des Grossgrundbesitzes, 1928

K historii vzniku československého archivu zemědělského. Venkov 1937

František Hrubý (21. 8. 1887 Strukov na Šternbersku, + 10. 2. 1943 v Brně)

Studium:

Gymnázium v Olomouci, FF UK Praha – historie u Pekaře, jako asistent, jako Pekařův žák tendoval spíše k historické práci

21. 7. 1915 doktorát

Pedagog - střední školy Praha, Kroměříž

1. 3. 1920 MZA na Navrátilovo místo, 1. 3. 1921 zemským archivářem,

1. 9. 1924 jmenován státním archivním inspektorem pro Moravu a Slezsko (roční plat 6000,- Kč + 2000,- na cestovní náklady, (1925 prohlédl 16 obecních a městský, 20 zámeckých a několik farních archivů, organizoval kurzy (5) pro venkovské archiváře, 1 pro církevní archiváře (106 duchovních z brněnské diecéze)

Inspekční cesty k okresním soudům – zájem o pozemkové knihy, kontrola spisoven okresních soudů - spisová služba, evidence pozemkových knih

Zahraniční studijní cesty

1924 zvolen do výboru Společnosti státní archivní školy

1. 5. 1925 zatímním zástupcem ředitele, od 1. 3. 1927 ředitelem – do 31. 5. 1936

Práce na revizi listin – Olomouc, Kroměříž, Vídeň, Řím, Roudnice

Edice: *Jezuité olomoučtí za protireformace* 1. (1558-1590). Nákladem ZV 1916.

Druhý díl zůstal bohužel v rukopise.

Moravská korespondence a akta z let 1620-1636- 1.díl - Brno 1934 , 2. díl 1937.

1918 – správní změna – zemský výbor nahrazen správní komisí, 1928 nový zemský výbor nahlíží na MZA jako na něco spojeného se starou zaniklou stavovskou minulostí -

Od 1931 mimořádným neehonorovaným profesorem obecných dějin na FF MU, od 1. 6. 1936 natrvalo na FF.

Získané fondy:

Osobní: František Matouš Klácel, Matěj Mikšíček – 2. část,

Zámecké archivy: Nový Světnic, Říkovice, Dolní Kounice, Nové Hvězdlice – jako depozita

Jednotliviny: **kopíř moravských direktorů**, rukopisnou sbírku H. Welzla, odkoupena tzv. Beckova sbírka, 1923 zakoupena pozůstalost **Josefa Alexe Helferta** (1820 Praha–1910 Wien, piaristické gy Praha NM, UK filosofie a práva) rakouský a český právník, historik, politik (1881-1910 člen panské sněmovny, stoupenec

federalizace R.), úředník na ministerstvu kultu a vyučování 60. l. 19. st., syn Josefa Helferta) – pozůstalost zakoupena za 60.000,- Kč
Zámecký archiv z Říkovic a korespondence P. r. Chlumeckého
Hospodářská registratura velkostatku Královo Pole – depozitum
Pozůstalost politika Jana Chlumeckého – bratr Petra r. Ch.

1930 – statistický přehled fondů uvádí: 12 fondů a 8 sbírek

1. Archiv ZV a ZA; 2. Moravské katastry; 3. Gubernium; 4. Archivy zrušených KL; 5. Půhony a památky; 6. Listiny zemského a vrchního zemského soudu; 7. Akta podkomořská; 8. Akta krajských úřadů, 9. Akta špilberské věznice; 10. Archiv a knihovna collaltovská; 11. Archivy jaroměřický, slavkovský, rosický, královopolský, hodonínský, vsetínský, vizovický, fulnecký a bloudovský; 12. Archiv města Slavkova, St. Brna, Strážnice aj.

Poč. 30. let přebírány další:

Patrimoniální A. z Drnholce,

Mikulovské rukopisy a inkunábule

Osobní fondy: P. Aloise Slováka, Františka Kameníčka, Aloise a Otakara Pražáka, Antonína Breitenbachera

Jednotliviny nebyly dořazovány na místo, ale dávány do sbírek

1929 rozhodlo ministerstvo spravedlnosti – do MZA justiční fondy: spisy tribunálu, zemského práva, 1931 pak moravské zemské desky do 1642 – (F.H.-MZD

Přebírání starých pozemkových knih od okresních soudů

Po 1928 (správní změna) staré fondy zemské a krajské politické správy

Nouze o prostor – regály opatřeny i chodby u archivních skladišť.

Personální obsazení:

Hynek Veselý – badatelská agenda

1. 1920 Marie Matuchová – 2. žena (za Gustava Hložka)

1.1.1933 Robert Tihelka (za Josefa Janoše), 1936 Jan Chaluš (za Slámu)

Hynek Veselý – znalec archivních fondů a sbírek, poskytoval služby badatelům, stál i u zrodu konzervační dílny

1. 3. 1929 PhDr. Rudolf Hurt

Jindřich Šebánek Prof. PhDr., DrSc. 10. 12. 1900 Písek -14. 1. 1977 Brno

Historie FF UK Praha

1920-1923 Státní archivní škola v Praze – žák G. Friedricha a J. B. Nováka

1923 doktorát

1. 11.1923 konkurzem obsadil místo uvolněné odchodem B. Navrátilem na FF MU

1927 - Po Hrubém přebírá pozici zemského archiváře

1923-1937 zemský vrchní komisař archivní služby, předseda zemské archivní sekce Brno

Vedl archivní kurzy pro venkovské archiváře

Zemským archivářem po Hrubém, (podle šarhy odchází Šebánek také k datu 31. 5.1936 na fakultu)

- (1934) 1937-1977 FF UNI Brno – profesor PVH
1945-1948 archivní škola v Brně, iniciátor, učitel
1940 Královská české společnosti nauk
1946 Obnovená universita Olomouc – 1946 první děkan FF UP
Mezinárodní komise pro diplomatiku
1959-1977 Komise pro vydávání historických pramenů při ČSAV
1928 Matice moravská – člen výboru, jednatel 1934-1949, redaktor ČMM

MZA:

Inventarizace, katalogizace (listiny a akta zrušených moravských klášterů, zbytky stavovské registratury, rodinné písemnosti Kauniců, pozůstalost Antonína Bočka)
Katalog listin – Archivy zrušených klášterů moravských a slezských (1. Inventář pergamenů z let 1078-1471. Nákladem země, Brno 1932

Publikační činnost:

Archivy zrušených klášterů moravských a slezských I - inventář pergamenů z let 1078-1471. Brno 1932

Kodex diplomaticus et epistolaris regni Bohemie IV., V.

Kritický komentář k moravskému diplomatáři

Latinská paleografie – skripta

Česká (Československá) diplomatika – skripta

Rudolf Hurt (26. 11. 1902 Šardice (okr. Hodonín) - 11. 8. 1978 Brno)

1921-1925 FF UK, PhDr. 1934

1922-1925 Státní archivní škola

Práce:

1926-1929 Gymnázium Brno a Bučovice

1956-1962 Gymnázium Mikulov

1929-1945 MZA, 1935 komisař, 1941 pověřen řízením,

Po odchodu Hrubého vedl archiv, k jeho jmenování ředitelem se negativně vyjádřili profesori brněnské FF, pověření k řízení dostal až 1. 10. 1937, ale jen do 8. listopadu 1938, 10. 11. přichází přeložený Leopold Peřich z Opavy (tam vzniká říšský archiv) jako vrchní komisař archivní služby a přebírá správu MZA, do 16. 1. 1941 – přeložen do Prahy.

Hurt se snaží intenzivně v MZA soustředit staré pozemkové knihy, převzal části registratur několika okresních soudů, především spisy o zakládání nových pozemkových knih

Morava po zániku VM, raný středověk – vznik KL Velehrad, moravské rybníkářství a vinařství

40 odborných studií

1945 obviněn ze spolupráce s Němci, osvobozen, ale přeřazen do archivu a knihovny zemského národního výboru. 1948 propuštěn ze služeb země.

Na počátku války přichází noví zaměstnanci: Marie Havlišová z Opavy, Josef Kytlica, Karel Lokaj, Josef Vladík, František Smička, Jaroslav Dřímál (Z AMB 6. 6. 1940 – 25. 10. 1941 Praha)

Jiří Radimský od 15. 1. 1940

PhDr. Adolf Turek – od 26. 5. 1941

Prof. RNDr. František Říkovský, nastoupil 26. 5. 1941, 11. 12. 1941 zatčen, + 15. 10. 1942 Mauthausen

RNDr. Zdeněk Láznicka od 8. 4. 1942

PhDr. Vladimír Burian – 10. 2. 1943 z AMB

Josef Dosoudil – archivní komisař pro Moravu řídil práci v archivu – dosazený archivář AMB

Doba války stálé stěhování archiválií – z Opavy, z Brna – do Rakouska (krajský soud Znojmo, okresní soud Hustopeče, Moravský Krumlov, Židlochovice ad.); řeholní fondy – Augustiniáni Vratěšín, Jezuité Znojmo, Kapucíni Mikulov, Klarisky Znojmo, Premonstráti Louka ad. Vracela se některá depozita – Královo Pole, Staré Brno v MZA od připojení SB k Brnu v roce 1850 ad.

Do AMV byl 1943 předán fond Premonstráti Litomyšl.

1940 dělá Hurt nový soupis fondů

Za okupace se archiv proměňuje v archiv státní – přebírají se fondy gubernia, místodržitelství, policejního ředitelství (1785-1880. Dá se říci, že archiv pracoval jako pobočka Archivu ministerstva vnitra v Praze.

Také se pořádalo – Dr. Radimský a dr. Turek uspořádali 1942 Thonetův velkostatek Vsetín – spolu s tzv. Raušerovou sbírkou (starosta Vsetína Václav Raušer).

Na sklonku války stěhování archiválií před frontou do bezpečí – zámky: Borotín, Brodek u Nezamyslic, Brtnici, Račice, Střílky, františkánský KL Dačice, Cenné archiválie do trezorů Moravské banky a Zemské hypotéční banky v Brně. Totální nasazení všech zaměstnanců do 60. let.